

Nærings- og fiskeridepartementet

Høringssvar til 2020: 13 Private aktører i velferdsstaten

Vi viser til velferdstjenesteutvalgets utredning om offentlig finansierte velferdstjenester som ble avgitt til Nærings- og fiskeridepartementet 1. desember 2020.

Utdanningsdirektoratet ønsker å avgi følgende høringssvar når det gjelder forslag til endringer på barnehagefeltet:

Om kommunen bør få større frihet til å selv bestemme finansieringsform

Fra NOU: Utvalget foreslår at kommuner selv velger om de vil kjøpe barnehagetjenester fra private aktører (offentlige anskaffelser) eller om de vil vedta lokale forskrifter om beregning av tilskudd. Dette vil styrke det kommunale selvstyret, og gi kommunene bedre muligheter til å tilpasse barnehage tilbudet ut fra lokale forhold og behov. Statsforvalterne bør få et særskilt ansvar for å veilede og bistå kommunene i både valg av tilskuddsmodell og støtte opp under kommunen, slik at den blir en profesjonell bestiller.

Av Prop. 96 L (2019-2020) fremgår følgende: Departementet merker seg at det er bred støtte blant høringsinstansene om å flytte oppgaven med økonomisk tilsyn med private barnehager til et nasjonalt tilsynsorgan. Økonomisk tilsyn med private aktører er en spesialisert oppgave som krever tilstrekkelige ressurser og høy kompetanse. En viktig del av kommunenes begrunnelse for hvorfor det føres så få tilsyn, er at det ikke finnes tilstrekkelig kompetanse og ressurser i kommunene til å gjøre dette på en effektiv måte.

Utdanningsdirektoratets vurdering: Forslaget fordrer at kommunene og statsforvalterne har god kompetanse. Vi vurderer det slik at dette ikke er kompetanse som statsforvalterne besitter i dag. I kommunene er det varierende kompetanse. Det vil dermed være behov for en innsats for å øke kompetanse både i kommunene og hos statsforvalterne, dersom forslaget skal virke etter intensjonen.

Dersom dette forslaget skal gjennomføres, er det særlig viktig at utvalgets anbefalinger om økt bestillerkompetanse og tilgang til juridisk rådgivning følges opp. Dette vil også være viktig dersom reglene for tilskudd til private barnehager endres (noe) slik at kommuner får større frihet i finansieringen.

Krav om egne rettssubjekt eller regnskapsmessig skille

Fra NOU: I lys av utviklingen i barnehagesektoren mener utvalget at det er gode grunner for å innføre krav om at hver barnehage skal være organisert som et eget rettssubjekt. Det vil skape harmoni mellom ulike deler av utdanningssektoren dersom barnehager og skoler er underlagt samme regulering på dette området. Utvalget tilrår at det som et minimum bør innføres et strengere krav om regnskapsmessig skille for hver barnehage.

Utdanningsdirektoratets vurdering: Vi mener organisering som egne rettssubjekter er en nødvendig forutsetning for et effektivt og handlekraftig tilsyn, fordi egne rettssubjekter har:

- krav til skriftlige avtaler mellom egne juridiske enheter, gir oversikt over samhandling og krav om at handler med nærstående skal kunne sammenlignes med markedet
- høyest sporbarhet for hvilke midler som er brukt på hva i hvilken barnehage
- fullstendig oversikt over gjeld og eiendeler
- tydelig ansvars plassering, herunder registrering i Brønnøysundregisteret
- økt standardisert rapportering, økt sammenlignbarhet med andre sektorer, muligheter for «once-only» rapportering
- best oversikt over eventuell annen virksomhet
- god oversikt over uttak av verdier ved overskudd

Legge til rette for bruk av offentlige anskaffelser

Fra NOU: Kjøp i henhold til regelverket om offentlige anskaffelser innebærer at det oppstår en konkurransesituasjon som kan føre til at kommunene vil kunne betale mindre for barnehagetjenestene. Det vil også kunne gi kommunene noe større handlingsrom til å stille egne krav til kvaliteten på tilbudet i den enkelte private barnehage.

Utdanningsdirektoratets vurdering: I dagens regelverk kan kommunene gi tilskudd til godkjente private barnehager. Kommunene avgjør ut fra behovet for barnehageplasser i den enkelte kommune. Dersom kommunen innvilger tilskudd til en barnehage, har kommunen plikt til å fatte vedtak om tilskudd til barnehagen hvert år. Dersom forslaget skal gjelde allerede eksisterende barnehager, som har innrettet seg etter en ordning med tilskudd, må det vurderes om forslaget kommer i konflikt med Grunnlovens bestemmelse om forbud mot lover med tilbakevirkende kraft.

Dersom dette kun skal gjelde for nye barnehager som skal etablere seg, vil forslaget ha liten effekt. Barnehagesektoren er utbygd, og vi anser det som lite sannsynlig med mange nyetableringer framover.

Justeringer i dagens tilskuddssystem

Fra NOU: Utvalget foreslår å unnta flere av kommunens kostnader fra beregningen av tilskudd til private barnehager. Eksempelvis kostnader til å opprettholde barnehager i lavt befolkede områder og høyere personalkostnader bl.a. som følge av IA-avtalen. Videre foreslås det å avvikle kapitaltilskuddet, og heller kompensere for normale leieutgifter i tilsvarende bygg i kommunen. Mindretallet foreslår også å myke opp regelverket slik at kommunen kan gi mer tilskudd til enkelte barnehager i egen kommune. Det er kommunen som er nærmest til å vurdere om kvaliteten i en barnehage er så god at det er verdt å gi økt tilskudd til denne barnehagen. Dersom man fortsatt skal ha nasjonale regler for beregning av tilskudd til private barnehager, vil mindretallet oppfordre KD til å utrede generelle nedjusteringer i det kommunale tilskuddet.

Utdanningsdirektoratets vurdering: Dersom regelverket inneholder for mange unntak og spesialregler, kan det bli for uklart og komplekst å håndtere for sektoren. Tilskuddsordningen før 2016 inneholdt flere unntak og spesialregler enn dagens tilskuddsordning. Vi har sett en klar nedgang i klagesaker etter 2016.

Noen av forslagene vil kunne bli særlig vanskelige å praktisere. Det er ikke opplagt hva som er et «lavt befolket område». Dette kan medføre vanskelige grensdragninger i de ulike kommunene. Fastsettelse av hva som er «normale leieutgifter» i tilsvarende bygg i kommunen kan også by på utfordringer, eksempelvis i en større kommune som både har bykjerne og mer landlige områder.

Dersom kommunene skal få større frihet i finansieringen av private barnehager eller at tilskuddet skal reduseres, bør det gjøres på en måte som ikke øker kompleksiteten i tilskuddsregelverket.

Etter vår vurdering er det ikke behov for endringer i regelverket for at en kommune skal kunne gi mer tilskudd til enkelte barnehager.

Vennlig hilsen

Håkon Holmen
avdelingsdirektør

Silje Veronika Reinaas
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent